

**PROGRAM KURSU SPECJALISTYCZNEGO
EDUKACJA I WSPARCIE KOBIETY W OKRESIE LAKTACJI**

dla położnych

Program został zatwierdzony przez Ministra Zdrowia w dniu 19.06.2013r.

uwzględnia:

1. Aktualizację programów szkoleń specjalizacyjnych, kursów kwalifikacyjnych i kursów specjalistycznych w obszarze miejsca realizacji stażu zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2012r. w sprawie systemu resortowych kodów identyfikacyjnych oraz szczegółowego sposobu ich nadawania (Dz. U. poz. 594), zatwierdzonej przez Ministra Zdrowia w dniu 31.08.2017 r.
2. Aktualizację programu kursu specjalistycznego *Edukacja i wsparcie kobiety w okresie laktacji* zatwierdzonej przez Ministra Zdrowia w dniu 29.04.2022 r.

Warszawa 2022

**PROGRAM PRZYGOTOWANY W CENTRUM KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH PRZEZ ZESPÓŁ
PROGRAMOWY W SKŁADZIE:**

dr n. med. Magdalena Nehring-Gugulska - Centrum Nauki o Laktacji w Warszawie

położna Maria Kaleta - Szpital Specjalistyczny im. Stefana Żeromskiego, Oddział
Ginekologiczno-Położniczy w Krakowie

położna, dr n. o zdr. Beata Maria Szyber - Warszawski Uniwersytet Medyczny, Wydział
Nauki o Zdrowiu, Zakład Dydaktyki Ginekologiczno-Położniczej w Warszawie

RECENZENCI PROGRAMU

dr n. med. Maria Wilińska - Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny im. prof.
W. Orłowskiego CMKP Oddział Kliniczny Neonatologii w Warszawie

mgr Leokadia Jędrzejewska - Konsultant Krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa
ginekologicznego i położniczego Dolnośląska Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych we
Wrocławiu

**AKTUALIZACJA zatwierdzona przez Ministra Zdrowia w dniu 31.08.2017r.
PRZYGOTOWANA PRZEZ ZESPÓŁ ds. EWALUACJI W SKŁADZIE¹**

1. dr hab. n. hum. Maria Kózka, prof. UJ – Konsultant Krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa

2. dr n. o zdr. Grażyna Wójcik – Prezes Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego

mgr Sabina Wiatkowska – Przewodnicząca Komisji Nauki, Kształcenia i Rozwoju
Zawodowego w Naczelnej Radzie Pielęgniarek i Położnych

¹ Powołany Zarządzeniem Nr 32/17 Dyrektora Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych z dnia 19 maja 2017 r. w sprawie powołania zespołu do spraw ewaluacji programów szkoleń specjalizacyjnych, kursów kwalifikacyjnych i kursów specjalistycznych w obszarze miejsca realizacji stażu zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2012 r. w sprawie systemu resortowych kodów identyfikacyjnych oraz szczegółowego sposobu ich nadawania (Dz. U. poz. 594).

**AKTUALIZACJA zatwierdzona przez Ministra Zdrowia w dniu 29.04.2022r.
PRZYGOTOWANA PRZEZ ZESPÓŁ ds. AKTUALIZACJI W SKŁADZIE²**

- 1. dr n. med. Dorota Ćwiek – Przewodnicząca Zespołu:** Zakład Położnictwa i Patologii Ciąży, Wydział Nauk o Zdrowiu, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie; konsultant wojewódzki w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego i położniczego.
- 2. dr n. med. Bożena Kulesza-Brończyk:** Zakład Położnictwa, Ginekologii i Opieki Położniczo-Ginekologicznej, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku; Wiceprezes Polskiego Towarzystwa Położnych.
- 3. mgr Agnieszka Kamińska-Nowak:** przedstawiciel Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych, POZ w Centrum Położniczym z poradnią laktacyjną; Prezes Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Położnych Rodzinnych.

RECENZENT PROGRAMU

dr hab. n. o zdr. Grażyna Iwanowicz-Palus, prof. UM – Konsultant Krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologicznego i położniczego

² Powołany Zarządzeniem Dyrektora Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych Nr 4/22 z dnia 19 stycznia 2022 r. w sprawie powołania Zespołu do aktualizacji programu kursu specjalistycznego Edukacja i wsparcie kobiety w okresie laktacji.

1. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

Rodzaj kształcenia

Kurs specjalistyczny jest to rodzaj kształcenia, który zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* (Dz. U. z 2022 r., poz. 551, z późn. zm.) ma na celu uzyskanie przez pielęgniarkę lub położną wiedzy i umiejętności do wykonywania określonych czynności zawodowych przy udzielaniu świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych lub rehabilitacyjnych.

Efekty uczenia się wskazane w programie kursu specjalistycznego **Edukacja i wsparcie kobiety w okresie laktacji dla położnych** są dla organizatora i uczestnika kształcenia obowiązkowym elementem programu. Osiągnięcie wskazanych efektów gwarantuje, że każdy uczestnik kursu specjalistycznego będzie posiadać takie same kwalifikacje, niezależnie od miejsca ukończenia kształcenia, podmiotu organizującego kształcenie oraz systemu kształcenia.

Cel kształcenia

Przygotowanie położnej do kompleksowej opieki nad kobietą w okresie laktacji oraz realizacji zadań edukatora ds. laktacji.

Czas trwania kształcenia

Łączna liczba godzin przeznaczonych na realizację programu kursu specjalistycznego w kontakcie z wykładowcą/opiekunem stażu wynosi **84** godziny dydaktyczne:

zajęcia teoretyczne – **56** godzin,
zajęcia praktyczne – **28** godzin.

Organizator kształcenia w porozumieniu z kierownikiem kursu, ma prawo dokonać modyfikacji czasu trwania zajęć teoretycznych. Oznacza to, że 90% łącznej liczby godzin przeznaczonych na realizację programu nie podlega zmianie. Wskazane 10%, **co stanowi nie więcej niż 8 godzin, może być wykorzystane na samokształcenie.**

Sposób organizacji

Za przebieg i organizację kursu specjalistycznego odpowiedzialny jest organizator kształcenia.

Planując realizację kształcenia, organizator powinien:

1. Opracować regulamin organizacyjny kursu specjalistycznego, który w szczególności określa:
 - organizację;
 - zasady i sposób naboru osób;
 - prawa i obowiązki osób uczestniczących;
 - zakres obowiązków kadry dydaktycznej prowadzącej nauczanie teoretyczne i praktyczne;
 - zasady przeprowadzenia egzaminu końcowego.
2. Powołać kierownika kursu specjalistycznego.

Do zadań kierownika kursu oprócz zadań określonych w przepisach Ministra Zdrowia z tego zakresu powinno należeć:

- współdecydowanie o doborze kadry dydaktycznej;
- przedstawienie uczestnikom kursu: celu, programu i organizacji kształcenia;
- ocenianie placówek szkolenia praktycznego wg specyfiki i organizacji zajęć;
- pomaganie w rozwiązywaniu problemów;
- udzielanie indywidualnych konsultacji uczestnikom kursu;
- zbieranie i analizowanie opinii o przebiegu kursu.

3. Przeprowadzić postępowanie kwalifikacyjne.
4. Powołać wykładowców posiadających kwalifikacje określone w programie kursu.
5. Powołać w uzgodnieniu z kierownikiem kursu opiekunów zajęć praktycznych, którzy powinni być merytorycznymi pracownikami placówek, w których odbywają się zajęcia praktyczne. Do zadań opiekuna zajęć praktycznych należy:
 1. instruktaż wstępny (zapoznanie z celem szkolenia praktycznego z organizacją pracy, wyposażeniem placówki, jej personelem, zakresem udzielanych świadczeń i in.);
 2. instruktaż bieżący (organizacja i prowadzenie zajęć, kontrola nad ich prawidłowym przebiegiem, pomoc w rozwiązywaniu problemów i in.);
 3. instruktaż końcowy (omówienie i podsumowanie zajęć, zaliczenie świadczeń zdrowotnych określonych w programie kształcenia, ocena uzyskanych wiadomości i umiejętności).
6. Zapewnić bazę dydaktyczną do szkolenia teoretycznego, dostosowaną do liczby uczestników kursu.
7. Zapewnić środki dydaktyczne, o których mowa w programie poszczególnych modułów.
8. Dobrać placówki stażowe zgodnie z planem nauczania, w których możliwe będzie zdobywanie umiejętności niezbędnych do wykonywania określonych świadczeń zdrowotnych.
9. Posiadać wewnętrzny system monitorowania jakości kształcenia.

Sposób sprawdzania efektów uczenia się

W toku realizacji programu przewiduje się ocenianie:

1. Bieżące – rozumiane jako zaliczanie poszczególnych modułów (sprawdzenie stopnia opanowania wiedzy i umiejętności będących przedmiotem nauczania teoretycznego i praktycznego, w tym świadczeń zdrowotnych przewidzianych w programie kształcenia).
2. Końcowe – zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* (Dz. U. z 2022 r., poz. 551, z późn.) kurs specjalistyczny kończy się egzaminem teoretycznym, przeprowadzonym w formie pisemnej lub ustnej albo egzaminem praktycznym.

Rodzaj egzaminu i formę egzaminu teoretycznego ustala organizator kształcenia z uwzględnieniem zakresu, w jakim prowadzony jest kurs specjalistyczny.

2. OGÓLNE EFEKTY UCZENIA SIĘ

Zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego *Edukacja i wsparcie kobiety w okresie laktacji* otrzymuje położna, która:

1) w zakresie wiedzy posiada:

- znajomość regulacji prawnych, rekomendacji, programów organizacji promujących karmienie piersią i norm etycznych odnoszących się do wykonywanych świadczeń zdrowotnych w zakresie karmienia piersią;
- wiedzę niezbędną do sprawowania opieki nad kobietą w okresie laktacji oraz realizacji zadań edukatora ds. laktacji.

2) w zakresie umiejętności potrafi:

- prowadzić działania edukacyjne wobec kobiety w okresie laktacji oraz podejmować działania w sytuacji problemów laktacyjnych;

- wdrażać działania w zakresie laktacji wobec kobiety i dziecka, niezależnie od stanu klinicznego i stopnia dojrzałości, w okresie przygotowania do karmienia piersią i w czasie jego trwania oraz w przypadku relaktacji i laktacji indukowanej;
- udzielać porad laktacyjnych.

3) w zakresie kompetencji społecznych:

- stosuje zasady dobrej komunikacji i skutecznego wsparcia kobiety i jej rodziny;
- szanuje godność i autonomię pacjentki bez względu na jej wiek, płeć, niepełnosprawność, orientację seksualną oraz pochodzenie narodowe i etniczne;
- przestrzega norm etycznych w poradnictwie laktacyjnym.

3. SZCZEGÓŁOWE EFEKTY UCZENIA SIĘ

W zakresie wiedzy uczestnik kursu:

- W1. omówi czynniki wpływające na przystosowanie się kobiety do roli matki;
- W2. scharakteryzuje przystosowanie się noworodka do nowego środowiska;
- W3. rozpozna indywidualne potrzeby edukacyjne każdej kobiety i jej rodziny w zakresie laktacji i karmienia piersią;
- W4. zaplanuje działania edukacyjne wobec kobiet i ich rodzin uwzględniające formy pracy indywidualnej i grupowej;
- W5. omówi zasady skutecznej komunikacji i efektywnego wsparcia kobiet karmiących;
- W6. przedstawi organizacje promujące karmienie piersią;
- W7. scharakteryzuje rekomendacje międzynarodowych i krajowych organizacji promujących i wspierających karmienie piersią;
- W8. analizuje dokumenty i zawarte w nich wytyczne dotyczące karmienia piersią;
- W9. charakteryzuje czynniki ryzyka zaburzonej laktacji;
- W10. przedstawi praktyki szpitalne sprzyjające procesowi laktacji;
- W11. opíše struktury anatomiczne jamy ustnej dziecka i ich znaczenie dla skuteczności pobierania pokarmu;
- W12. omówi wskaźniki skutecznego karmienia;
- W13. omówi wskazania do odciągania pokarmu i sposoby jego uzyskiwania;
- W14. opíše zasady przechowywania pokarmu kobiecego;
- W15. scharakteryzuje zasady rozszerzania diety niemowląt według aktualnych rekomendacji;
- W16. przedstawi przebieg specjalistycznej porady laktacyjnej realizowanej przez edukatora ds. laktacji;
- W17. scharakteryzuje przyczyny, przebieg i postępowanie w przypadku problemów w laktacji;
- W18. różnicuje stany patologiczne brodawek i gruczołu piersiowego;
- W19. omówi objawy i rozpoznanie nawału mlecznego, obrzęku piersi, zastoju i zapalenia piersi oraz sposób postępowania w tych sytuacjach;
- W20. scharakteryzuje diagnostykę i postępowanie w przypadku ropnia piersi;
- W21. różnicuje rzekomy i rzeczywisty niedobór pokarmu;
- W22. opíše sposoby zwiększania produkcji pokarmu;
- W23. scharakteryzuje stany chorobowe matki i dziecka wpływające na laktację;
- W24. wyjaśni przyczynę, diagnostykę i postępowanie w zaburzeniach ssania u dziecka;
- W25. przedstawi zasady doboru leków dla kobiety karmiącej;
- W25. charakteryzuje wpływ używek przyjmowanych przez kobietę w czasie karmienia piersią na dziecko i przebieg laktacji.

W zakresie umiejętności potrafi:

- U1. opracować program edukacji dotyczący karmienia piersią w zależności od indywidualnych potrzeb podopiecznych;
- U2. ocenić skuteczność prowadzonych działań edukacyjnych i stosować ewaluację;
- U3. zastosować zasady skutecznego wsparcia kobiety karmiącej;
- U4. ocenić stan emocjonalny kobiety karmiącej oraz dostosować postępowanie edukatora ds. laktacji do adekwatnych potrzeb matki;
- U5. stosować zasady dobrej komunikacji z podopieczną;
- U6. wskazać dokumenty, akty prawne krajowe i międzynarodowe propagujące i wspierające karmienie piersią;
- U7. stosować w pracy zalecenia i rekomendacje dotyczące karmienia piersią;
- U8. ocenić anatomię jamy ustnej dziecka i funkcję ssania;
- U9. ocenić akt ssania piersi przez dziecko;
- U10. interpretować efektywność pobierania pokarmu;
- U11. interpretować wskaźniki skutecznego karmienia;
- U12. zademonstrować technikę ręcznego i mechanicznego odciągania pokarmu;
- U13. dobrać metodę odciągania i podawania pokarmu dziecku w zależności od sytuacji;
- U14. skonstruować standard specjalistycznej porady laktacyjnej;
- U15. opracować dokumentację porady laktacyjnej, w tym w formie elektronicznej;
- U16. przygotować zalecenia dla pacjentki zgodnie z diagnozą, którą postawił edukator ds. laktacji;
- U17. edukować kobietę w zakresie profilaktyki problemów laktacyjnych oraz postępowania w razie ich wystąpienia;
- U18. rozpoznać zaburzenia ssania u dziecka i wdrożyć właściwe postępowanie, w tym skierować do specjalisty;
- U19. ocenić rodzaj brodawek, występujące problemy i wdrożyć właściwe postępowanie;
- U20. zdiagnozować choroby matki i dziecka wpływające na proces karmienia piersią;
- U21. rozpoznać stany fizjologiczne i patologiczne dotyczące gruczołu piersiowego występujące u kobiety karmiącej;
- U22. udzielić wsparcia i kompetentnej porady matce dziecka z wadą wpływającą na pobieranie pokarmu z piersi;
- U23. udzielić pomocy kobiecie w relaktacji i w laktacji indukowanej;
- U24. zaplanować i wdrożyć sposób postępowanie w sytuacji wystąpienia problemów w laktacji;
- U25. korzystać z baz danych o lekach dla kobiet karmiących;
- U26. oceniać dobór leków dla kobiety karmiącej w zależności od sytuacji zdrowotnej matki i dziecka.

W zakresie kompetencji społecznych:

- K1. ponosi odpowiedzialność za realizację opieki i realizowane świadczenia zdrowotne zgodnie z aktualną wiedzą medyczną i systemem wartości pacjentki i jej rodziny;
- K2. kieruje się dobrem pacjentki, szanuje godność i autonomię podopiecznych oraz okazuje zrozumienie dla różnic światopoglądowych i kulturowych;
- K3. wykonuje zawód zgodnie z zasadami etyki oraz przestrzega tajemnicy zawodowej i praw pacjentki i jej rodziny;
- K4. wykazuje profesjonalne podejście do strategii marketingowych przemysłu farmaceutycznego;
- K5. wykazuje postawę empatyczną i wspierającą wobec kobiety z różnymi problemami w środowisku rodzinnym.

4. PLAN NAUCZANIA

Lp.	Nazwa modułu	Liczba godzin teorii	Miejsce realizacji stażu	Liczba godzin stażu	Łączna liczba godzin
I	Edukacja, wsparcie i komunikowanie się z kobietą karmiącą	12	-	-	12
II	Poradnictwo laktacyjne	14	Oddział patologii ciąży; Poradnia położniczo-ginekologiczna	4	18
III	Problemy i sytuacje trudne w okresie karmienia piersią	30	Oddział położniczo-noworodkowy	8	54
			Poradnia laktacyjna	10	
			Poradnia/gabinet położnej podstawowej opieki zdrowotnej	6	
Łącznie		56		28	84*

* Organizator kształcenia w porozumieniu z kierownikiem kursu, ma prawo dokonać modyfikacji czasu trwania zajęć teoretycznych. Oznacza to, że 90% łącznej liczby godzin przeznaczonych na realizację programu nie podlega zmianie. Wskazane 10%, **co stanowi nie więcej niż 8 godzin, może być wykorzystane na samokształcenie.**

5. MODUŁY KSZTAŁCENIA

5.1. MODUŁ I

Nazwa modułu	Edukacja, wsparcie i komunikowanie się z kobietą karmiącą
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do stosowania efektywnej edukacji w zakresie laktacji, skutecznego wsparcia oraz prawidłowej komunikacji z kobietą karmiącą i jej rodziną.
Efekty uczenia się dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W1. omówi czynniki wpływające na przystosowanie się do roli matki;</p> <p>W2. scharakteryzuje przystosowanie się noworodka do nowego środowiska;</p> <p>W3. rozpozna indywidualne potrzeby edukacyjne każdej kobiety i jej rodziny w zakresie laktacji i karmienia piersią;</p> <p>W4. zaplanuje działania edukacyjne wobec kobiet i ich rodzin uwzględniające formy pracy indywidualnej i grupowej;</p> <p>W5. omówi zasady skutecznej komunikacji i efektywnego wsparcia kobiet karmiących;</p> <p>W6. przedstawi organizacje promujące karmienie piersią;</p> <p>W7. scharakteryzuje rekomendacje międzynarodowych i krajowych organizacji promujących i wspierających karmienie piersią;</p> <p>W8. analizuje dokumenty i zawarte w nich wytyczne dotyczące karmienia piersią.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U1. opracować program edukacji dotyczący karmienia piersią w zależności od indywidualnych potrzeb podopiecznych;</p> <p>U2. ocenić skuteczność prowadzonych działań edukacyjnych i stosować ewaluację;</p> <p>U3. zastosować zasady skutecznego wsparcia kobiety karmiącej;</p> <p>U4. ocenić stan emocjonalny kobiety karmiącej oraz dostosować postępowanie edukatora ds. laktacji do adekwatnych potrzeb matki;</p> <p>U5. stosować zasady dobrej komunikacji z podopieczną;</p>

	<p>U6. wskazać dokumenty, akty prawne krajowe i międzynarodowe propagujące i wspierające karmienie piersią;</p> <p>U7. stosować w pracy zalecenia i rekomendacje dotyczące karmienia piersią.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. ponosi odpowiedzialność za realizację opieki i realizowane świadczenia zdrowotne zgodnie z aktualną wiedzą medyczną i systemem wartości pacjentki i jej rodziny;</p> <p>K2. kieruje się dobrem pacjentki, szanuje godność i autonomię podopiecznych oraz okazuje zrozumienie dla różnic światopoglądowych i kulturowych;</p> <p>K3. wykonuje zawód zgodnie z zasadami etyki oraz przestrzega tajemnicy zawodowej i praw pacjentki i jej rodziny;</p> <p>K4. wykazuje postawę empatyczną i wspierającą wobec kobiety z różnymi problemami w środowisku rodzinnym.</p>
Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie	<p>Wykładowcą może być położna mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniająca co najmniej jeden z warunków:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. posiada tytuł zawodowy magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa, 2. posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego, ginekologiczno-położniczego, neonatologicznego, opieki przed i okołoporodowej, pielęgniarstwa rodzinnego dla położnych, 3. posiadająca wyższe wykształcenie w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia (psycholog, socjolog, pedagog).
Wymagania wstępne	–
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych	<p>Wykład – 7 godz.</p> <p>Warsztaty – 2 godz.</p> <p>Ćwiczenia – 3 godz.</p>
Proponowane metody dydaktyczne	wykład konwersatoryjny, dyskusja, studium przypadku, praca w grupach, scenki, burza mózgów, ćwiczenia w warunkach symulowanych
Proponowane środki dydaktyczne	projektor multimedialny, film, kamera, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, tablice, plansze, flamastry, plakaty, arkusze zadań dla uczestników.

Metody sprawdzania efektów uczenia się uzyskanych przez uczestnika kursu i warunki zaliczenia modułu	Test sprawdzający wiedzę zawierający co najmniej 20 pytań – minimum zaliczające stanowi 60% pozytywnych odpowiedzi z testu. Obecność na wykładach i ćwiczeniach.
Treści modułu kształcenia	<p>1. Edukowanie kobiet ciężarnych w przygotowaniu do karmienia piersią (wykład - 2 godz., ćwiczenia - 3 godz.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Czynniki wpływające na przystosowania się kobiety do roli matki oraz mające wpływ na karmienie piersią: <ol style="list-style-type: none"> a) społeczne (wykształcenie, status socjoekonomiczny, model rodziny, wsparcie rodziny i otoczenia, planowanie ciąży, uczestnictwo w szkole rodzenia, wiedza), b) emocjonalne (typ osobowości, samoakceptacja), c) zdrowotne (anatomiczne, choroby współistniejące, przebieg ciąży, przebieg porodu, przebieg połogu, pojawienie się powikłań), d) systemowe/polityka zdrowotna (polityka prorodzinna państwa, dostęp do opieki zdrowotnej, dostęp do wsparcia profesjonalnego, zachowanie personelu), e) Postawy kobiet wobec karmienia piersią (<i>IIFAS-Iowa Infant Feeding Attitude Scale</i>). 2) Czynniki wpływające na przystosowania się noworodka do nowego środowiska i ich wpływ na karmienie piersią: <ol style="list-style-type: none"> a) czas trwania ciąży, b) sposób porodu, c) stan urodzeniowy, d) kontakt skóra do skóry i podjęcie pierwszego karmienia, e) występowanie wad wrodzonych, urazów, powikłań u dziecka, chorób, f) przebieg stanów adaptacyjnych u noworodków, g) postawa rodziców (rodzicielstwo bliskości), h) wiedza rodziców, i) sposób karmienia, j) czynniki środowiskowe. 3) Diagnoza potrzeb edukacyjnych kobiet i ich rodzin w zakresie laktacji oraz formułowanie celu edukacji, dobór treści, metod i środków dydaktycznych. 4) Wykorzystanie zasad andragogiki w edukowaniu kobiet karmiących piersią i ich rodzin.

	<p>5) Konstruowanie programu i planowanie działań edukacyjnych dla potrzeb pracy indywidualnej i grupowej.</p> <p>6) Ewaluacja procesu dydaktycznego prowadzonego przez położną.</p> <p>2. Wspieranie kobiet karmiących (wykład – 2 godz.)</p> <p>1) Czynniki wpływające na stan emocjonalny matek – ocena stanu emocjonalnego przy pomocy wystandaryzowanych narzędzi:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) socjodemograficzne, medyczne, psychologiczne aspekty wpływające na podjęcie i sukces w karmieniu piersią, b) identyfikacja kobiet z grupy ryzyka niepowodzeń w karmieniu piersią, c) wsparcie społeczne, emocjonalne, instrumentalne, informacyjne, d) badania przesiewowe w ciąży oraz po porodzie - Edynburska skala depresji poporodowej (<i>EPDS-Edinburgh Postnatal Depression Scale</i>), e) kwestionariusz do oceny własnej skuteczności w karmieniu piersią (<i>BSES-SF - The Breastfeeding Self-Efficacy Scale-Short Form</i>) i inne. <p>2) Wspieranie kobiet karmiących piersią jako element budowania więzi między matką a dzieckiem oraz działania wzmacniające kobietę w kompetencjach macierzyńskich.</p> <p>3) Rola położnej w zapobieganiu niepowodzeniom laktacji.</p> <p>4) Zasady skutecznego wspierania kobiet karmiących:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) system wsparcia laktacyjnego w Polsce i na świecie, b) formy pomocy laktacyjnej. <p>3. Komunikacja z matką karmiącą (wykład – 1 godz., warsztaty - 2 godz.)</p> <p>1) Zasady skutecznej komunikacji z kobietą w czasie ciąży i w okresie laktacji:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Komunikacja werbalna i niewerbalna, b) Elementy skutecznej komunikacji, c) Techniki aktywnego słuchania, d) Zasady obserwacji matki, e) Udzielanie informacji zwrotnej, f) Tworzenie atmosfery sprzyjającej wzmacnianiu kompetencji macierzyńskich. g) Studium przypadku: komunikacja z kobietą w problemach laktacyjnych. <p>2) Komunikacja i współpraca z innymi specjalistami oraz członkami zespołu terapeutycznego.</p>
--	--

	<p>3) Budowanie sukcesu w karmieniu piersią w oparciu o więzi i relacje związane z zaufaniem oraz akceptacją wyborów podopiecznych, rozwijanie poczucia skuteczności na różnych etapach karmienia).</p> <p>4. Regulacje prawne oraz rekomendacje dotyczące karmienia piersią (wykład –2 godz.)</p> <p>1) Organizacje promujące karmienie piersią w Polsce (w tym m. in. Stowarzyszenie na rzecz Naturalnego Rodzenia i Karmienia, Komitet Upowszechniania Karmienia Piersią, Fundacja Rodzić po Ludzku, Rada Międzynarodowych Konsultantów Laktacyjnych, Fundacja Twórczych Kobiet i inne).</p> <p>2) Międzynarodowe rekomendacje i zalecenia propagujące i wspierające karmienie piersią (w tym m. in. Kodeks Marketingu Produktów Zastępujących Mleko Kobięce, „10 kroków do udanego karmienia piersią”, Deklaracja Innocenti „O ochronie, promowaniu i wspieraniu karmienia piersią”, Stanowiska WHO, UNICEF, APP, ESPGHAN, Komisji Europejskiej, Protokoły <i>Academy of Breastfeeding Medicine</i>).</p> <p>3) Polskie rekomendacje i zalecenia dotyczące karmienia piersią (w tym: Programy, stanowiska i zalecenia grup ekspertów, towarzystw naukowych i inne).</p> <p>4) Prawne aspekty karmienia piersią w Polsce (Kodeks Pracy, rozporządzenia).</p>
Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje	Staż: brak

5.2. MODUŁ II

Nazwa modułu	Poradnictwo laktacyjne
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do identyfikacji czynników zaburzających karmienie piersią i do planowania porady laktacyjnej
Efekty uczenia się dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W1. charakteryzuje czynniki ryzyka zaburzonej laktacji;</p> <p>W2. przedstawi praktyki szpitalne sprzyjające procesowi laktacji;</p> <p>W3. opíše struktury anatomiczne jamy ustnej dziecka i ich znaczenie dla skuteczności pobierania pokarmu;</p> <p>W4. omówi wskaźniki skutecznego karmienia;</p> <p>W5. omówi wskazania do odciągania pokarmu i sposoby jego uzyskiwania;</p> <p>W6. opíše zasady przechowywania pokarmu kobiecego;</p> <p>W7. scharakteryzuje zasady rozszerzania diety niemowląt według aktualnych rekomendacji;</p> <p>W8. przedstawi przebieg specjalistycznej porady laktacyjnej realizowanej przez edukatora ds. laktacji.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U1. ocenić anatomię jamy ustnej dziecka i funkcję ssania;</p> <p>U2. ocenić akt ssania piersi przez dziecko;</p> <p>U3. zinterpretować efektywność pobierania pokarmu;</p> <p>U4. interpretować wskaźniki skutecznego karmienia;</p> <p>U5. zademonstrować technikę ręcznego i mechanicznego odciągania pokarmu;</p> <p>U6. dobrać metodę odciągania i podawania pokarmu dziecku w zależności od sytuacji;</p> <p>U7. skonstruować standard specjalistycznej porady laktacyjnej;</p> <p>U8. opracować dokumentację porady laktacyjnej, w tym w formie elektronicznej;</p> <p>U9. przygotować zalecenia dla pacjentki zgodnie z diagnozą, którą postawił edukator ds. laktacji.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. ponosi odpowiedzialność za realizację opieki i realizowane świadczenia zdrowotne zgodnie z aktualną wiedzą medyczną i systemem wartości pacjentki i jej rodziny;</p>

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

	<p>K2. kieruje się dobrem pacjentki, szanuje godność i autonomię podopiecznych oraz okazuje zrozumienie dla różnic światopoglądowych i kulturowych;</p> <p>K3. wykonuje zawód zgodnie z zasadami etyki oraz przestrzega tajemnicy zawodowej i praw pacjentki i jej rodziny;</p> <p>K4. wykazuje profesjonalne podejście do strategii marketingowych przemysłu farmaceutycznego;</p> <p>K5. wykazuje postawę empatyczną i wspierającą wobec kobiety z różnymi problemami w środowisku rodzinnym.</p>
Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie	<p>Wykładowcą może być położna mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniająca co najmniej jeden z warunków:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. posiada tytuł zawodowy magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa, 2. posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego, ginekologiczno-położniczego, neonatologicznego, opieki przed i okołoporodowej, pielęgniarstwa rodzinnego dla położnych.
Wymagania wstępne	–
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	<p>Wykład – 10 godz.</p> <p>Warsztaty – 4 godz.</p> <p>Staż: Oddział patologii ciąży; poradnia położniczo-ginekologiczna – 4 godz.;</p>
Proponowane metody dydaktyczne	wykład konwersatoryjny, dyskusja, studium przypadku, pokaz, instruktaż, ćwiczenia w warunkach symulowanych
Proponowane środki dydaktyczne	projektor multimedialny, film, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, tablice, plansze, flamastry, arkusze zadań dla uczestników; model piersi, fantom niemowlęcia, poduszki do karmienia piersią, akcesoria do wspomagania karmienia piersią np. laktatory pokarmu ręczne, na baterie i elektryczne; laktatory klasy szpitalnej; pojemniki do przechowywania pokarmu; sprzęt do karmienia alternatywnego – zgłębniki, pipety, kubeczki, system SNS; smoczki dla wcześniaków i dzieci z wadami uniemożliwiającymi samodzielne pobieranie pokarmu, butelki stymulujące ssanie aktywne.
Metody sprawdzania efektów uczenia się uzyskanych przez	<p>Test sprawdzający wiedzę zawierający co najmniej 20 pytań – minimum zaliczające stanowi 60% pozytywnych odpowiedzi z testu.</p> <p>Obecność na wykładach, ćwiczeniach i stażach.</p>

uczestnika kursu i warunki zaliczenia modułu	
Treści modułu kształcenia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czynniki zaburzające proces laktacji (wykład 2 godz.) <ol style="list-style-type: none"> 1) Czynniki wpływające pozytywnie lub negatywnie na laktacje (polityka państwa, systemowe, kulturowe, matczyne, noworodkowe). 2) Praktyki szpitalne niesprzyjające procesowi laktacji (rozpoczęciu i utrzymaniu laktacji). 2. Wskaźniki skutecznego karmienia (wykład 1 godz.) <ol style="list-style-type: none"> 1) Rozpoznawanie wskaźników skutecznego karmienia. 2) Monitorowanie wskaźników skutecznego karmienia w zależności od wieku dziecka i sytuacji zdrowotnej dziecka i matki. 3. Ocena budowy jamy ustnej i funkcji ssania (wykład 2 godz.) <ol style="list-style-type: none"> 1) Struktury anatomiczne jamy ustnej niezbędne w procesie pobierania pokarmu. 2) Fizjologia funkcji ssania, połykania i oddychania. 3) Motoryka ssania. 4) Koordynacja triady ssania-połykania-oddychania. 5) Ocena motoryki ssania u dziecka przez położną. 4. Metody pozyskiwania i przechowywania pokarmu kobiecego (wykład 2 godz.) <ol style="list-style-type: none"> 1) Wskazania do odciągania pokarmu. 2) Metody odciągania pokarmu. 3) Postępowanie ze sprzętem laktacyjnym. 4) Zasady przechowywania odciągniętego pokarmu i przygotowania go do spożycia. 5) Sposoby podawania odciągniętego pokarmu w zależności od sytuacji. 6) Transport mleka kobiecego. 7) Metody dokarmiania dzieci karmionych piersią. 8) Akcesoria do karmienia i dokarmiania dzieci. 9) Karmienie butelką i podawanie smoczka uspokajacza. 10) Banki mleka kobiecego.

	<p>5. Rozszerzanie diety niemowlęcia (wykład 1 godz.)</p> <p>6. Przebieg porady laktacyjnej - plan porady, wyposażenie, dokumentacja (wykład 2 godz., warsztaty 4 godz.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Elementy składowe porady. 2) Wyposażenie gabinetu. 3) Dokumentacja stosowana w poradnictwie laktacyjnym, w tym w formie elektronicznej. 4) Opracowanie planu porady laktacyjnej.
<p>Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje</p>	<p>Staż: Oddział patologii ciąży; Poradnia położniczo-ginekologiczna - 4 godz.</p>

5.3. MODUŁ III

Nazwa modułu	Problemy i sytuacje trudne w okresie karmienia piersią
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do rozpoznawania i wdrażania sposobów postępowania w sytuacjach trudnych w okresie karmienia piersią
Efekty uczenia się dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W1. scharakteryzuje przyczyny, przebieg i postępowanie w przypadku problemów w laktacji;</p> <p>W2. różnicuje stany patologiczne brodawek i gruczołu piersiowego;</p> <p>W3. omówi objawy i rozpoznanie nawału mlecznego, obrzęku piersi, zastoju i zapalenia piersi oraz sposób postępowania w tych sytuacjach;</p> <p>W4. scharakteryzuje diagnostykę i postępowanie w przypadku ropnia piersi;</p> <p>W5. różnicuje rzekomy i rzeczywisty niedobór pokarmu;</p> <p>W6. opíše sposoby zwiększania produkcji pokarmu;</p> <p>W7. scharakteryzuje stany chorobowe matki i dziecka wpływające na laktację;</p> <p>W8. wyjaśni przyczynę, diagnostykę i postępowanie w zaburzeniach ssania u dziecka;</p> <p>W9. przedstawi zasady doboru leków dla kobiety karmiącej;</p> <p>W10. charakteryzuje wpływ używek przyjmowanych przez kobietę w czasie karmienia piersią na dziecko i przebieg laktacji.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U1. edukować kobietę w zakresie profilaktyki problemów laktacyjnych oraz postępowania w razie ich wystąpienia;</p> <p>U2. rozpoznać zaburzenia ssania u dziecka i wdrożyć właściwe postępowanie, w tym skierować do specjalisty;</p> <p>U3. ocenić rodzaj brodawek, występujące problemy i wdrożyć właściwe postępowanie;</p> <p>U4. zdiagnozować choroby matki i dziecka wpływające na proces karmienia piersią;</p> <p>U5. rozpoznać stany fizjologiczne i patologiczne dotyczące gruczołu piersiowego występujące u kobiety karmiącej oraz wdrożyć właściwe postępowanie;</p> <p>U6. udzielić wsparcia i kompetentnej porady matce dziecka z wadą wpływającą na pobieranie pokarmu z piersi;</p>

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

	<p>U7. udzielić pomocy kobiecie w relaktacji i w laktacji indukowanej;</p> <p>U8. zaplanować i wdrożyć sposób postępowania w sytuacji wystąpienia problemów w laktacji;</p> <p>U9. korzystać z baz danych o lekach dla kobiet karmiących;</p> <p>U10. oceniać dobór leków dla kobiety karmiącej w zależności od sytuacji zdrowotnej matki i dziecka.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. ponosi odpowiedzialność za realizację opieki i realizowane świadczenia zdrowotne zgodnie z aktualną wiedzą medyczną i systemem wartości pacjentki i jej rodziny;</p> <p>K2. kieruje się dobrem pacjentki, szanuje godność i autonomię podopiecznych oraz okazuje zrozumienie dla różnic światopoglądowych i kulturowych;</p> <p>K3. wykonuje zawód zgodnie z zasadami etyki oraz przestrzega tajemnicy zawodowej i praw pacjentki i jej rodziny;</p> <p>K4. wykazuje profesjonalne podejście do strategii marketingowych przemysłu farmaceutycznego;</p> <p>K5. wykazuje postawę empatyczną i wspierającą wobec kobiety z różnymi problemami w środowisku rodzinnym.</p>
Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie	<p>Wykładowcą może być położna mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniająca co najmniej jeden z warunków:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. posiada tytuł zawodowy magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa, 2. posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego, ginekologiczno-położniczego, neonatologicznego, opieki przed i okołoporodowej, pielęgniarstwa rodzinnego dla położnych.
Wymagania wstępne	–
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	<p>Wykład – 30 godz.</p> <p>Staż: Poradnia laktacyjna - 10 godz.;</p> <p>Oddział Położniczo-noworodkowy - 8 godz.;</p> <p>Poradnia/gabinet położnej podstawowej opieki zdrowotnej - 6 godz.</p>
Proponowane metody dydaktyczne	wykład konwersatoryjny, dyskusja, studium przypadku, pokaz, instruktaż, ćwiczenia w warunkach symulowanych
Proponowane środki dydaktyczne	projektor multimedialny, film, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, tablice, plansze, flamastry, arkusze zadań dla uczestników, model piersi, fantom niemowlęcia, poduszki do karmienia piersią, akcesoria do wspomagania karmienia piersią np. laktatory pokarmu ręczne, na baterie i elektryczne, laktatory klasy

	szpitalnej, pojemniki do przechowywania pokarmu, sprzęt do karmienia alternatywnego – zgłębniki, pipety, kubeczki, system SNS, smoczki dla wcześniaków i dzieci z wadami uniemożliwiającymi samodzielne pobieranie pokarmu, butelki stymulujące ssanie aktywne.
Metody sprawdzania efektów uczenia się uzyskanych przez uczestnika kursu i warunki zaliczenia modułu	Test sprawdzający wiedzę zawierający co najmniej 30 pytań – minimum zaliczające stanowi 60% pozytywnych odpowiedzi z testu. Obecność na wykładach i ćwiczeniach.
Treści modułu kształcenia	<p>1. Problemy w laktacji (wykład - 15 godz.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Problemy wynikające z różnej budowy brodawek piersiowych (brodawki małe, zbyt duże, wklęsłe, płaskie). Postępowanie. <ol style="list-style-type: none"> a) Zwiększanie elastyczności brodawki. b) Akcesoria stosowane w przypadku różnej budowy brodawek wpływające korzystnie oraz niekorzystnie na karmienie. c) Wsparcie kobiety. 2) Ból brodawek. <ol style="list-style-type: none"> a) Bolesność fizjologiczna oraz z powodu uszkodzenia (uszkodzenie brodawki spowodowane zasysaniem i ściskaniem, złą techniką, wadą anatomiczną jamy ustnej). b) Przyczyny, objawy, różnicowanie, postępowanie, pielęgnacja brodawek. c) Ból brodawek z powodu choroby. d) Bakteryjne zakażenie brodawek. e) Zakażenia wirusowe brodawek (opryszczka zwykła, ospa wietrzna). f) Zakażenie grzybicze brodawek. g) Choroby dermatologiczne brodawek. h) Problemy naczyniowe brodawek. i) Objawy, rozpoznanie, różnicowanie, postępowanie pielęgnacyjno-lecznicze. 3) Nadmierna produkcja pokarmu i jej skutki. <ol style="list-style-type: none"> a) Nawał mleczny jako stan fizjologiczny - przyczyny, objawy, rozpoznanie, różnicowanie, postępowanie pielęgnacyjno-lecznicze. b) Obrzęk piersi, zastój pokarmu - przyczyny, objawy, rozpoznanie, różnicowanie, postępowanie pielęgnacyjno-lecznicze przed, w czasie i po karmieniu.

	<ul style="list-style-type: none"> c) Nadprodukcja mleka - przyczyny, objawy, rozpoznanie, różnicowanie, postępowanie pielęgnacyjno-lecznicze. Postępowanie w przypadku hiperaktywnego wypływu pokarmu. 4) Zablokowanie przewodu mlecznego: <ul style="list-style-type: none"> a) Przyczyny, objawy, rozpoznanie, różnicowanie, postępowanie pielęgnacyjno-lecznicze przed, w czasie i po karmieniu. 5) Zapalenie piersi. <ul style="list-style-type: none"> a) Etiopatogeneza, podział kliniczny, objawy, rozpoznanie, różnicowanie, postępowanie pielęgnacyjne przed, w czasie i po karmieniu. b) Leczenie nefarmakologiczne i farmakologiczne zapalenia piersi. c) Pobieranie pokarmu na badanie mikrobiologiczne. d) Zasady postępowania w zapaleniu piersi. e) Najczęstsze błędy popełniane w zapaleniu piersi. f) Ropień piersi. g) Aktualne metody leczenia ropnia. 6) Pozorny i rzeczywisty niedobór pokarmu. <ul style="list-style-type: none"> a) Objawy u matki i dziecka, rozpoznanie, różnicowanie, postępowanie. b) Zwiększanie produkcji pokarmu. Środki wspomagające laktację. c) Sytuacje wymagające dokarmiania dziecka. Alternatywne metody dokarmiania. <p>2. Sytuacje trudne w laktacji (wykład - 12 godz.)</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) Opóźniona laktacja: <ul style="list-style-type: none"> a) Przyczyny opóźnionej laktacji. b) Rozpoznanie. c) Postępowanie w sytuacji opóźnionej laktacji. 2) Zaburzenia mechanizmu ssania wynikające nieprawidłowej techniki karmienia: <ul style="list-style-type: none"> a) Rozpoznanie zaburzeń. b) Pozycja matki. c) Pozycja dziecka. d) Sposób przystawienia. 3) Zaburzenia ssania, wady i choroby u dziecka: <ul style="list-style-type: none"> a) Wady twarzoczaszki dziecka (rozszczep wargi i/lub podniebienia, krótkie wędzidełko języka, nieprawidłowości podniebienia, zuchwy, policzków).
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> b) Obniżone napięcie mięśniowe u dziecka. c) Wzmoczone napięcie mięśniowe u dziecka. d) Zespół Downa. e) Wcześnieństwo. f) Hyperbilirubinemia. g) Kolki i ulewania. h) Alergia u dziecka. i) Odmowa ssania przez dziecko. j) Relaksacja. k) Problemy wynikające z występowania zaburzeń, wad i chorób u dziecka. l) Korzyści dla matki i dziecka wynikające z karmienia naturalnego w tych sytuacjach. m) Postępowanie w zaburzeniach ssania wynikających z wad i chorób u dziecka. <p>4) Choroby matki wpływające na karmienie piersią:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Cukrzyca. b) Nadciśnienie tętnicze. c) Nadczynność i niedoczynność tarczycy. d) Padaczka. e) Zespół policystycznych jajników. f) Hyperprolaktynemia przed ciążą a laktacja. g) Choroby zakaźne u matki a karmienie piersią. h) Problemy wynikające z występowania chorób u matki. i) Korzyści dla matki i dziecka wynikające z karmienia naturalnego w tych sytuacjach. j) Postępowanie w przypadku wystąpienia chorób u matki karmiącej. <p>5) Ciąża wielopłodowa.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Problemy wynikające z karmienia wieloraczków. b) Postępowanie. c) Wsparcie rodziny. <p>6) Cięcia cesarskie i inne operacje położnicze:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Problemy wynikające z rozwiązania ciąży cięciem cesarskim lub z powodu operacji położniczych. b) Zasady prawidłowego rozpoczęcia laktacji po operacjach położniczych. <p>7) Wady rozwojowe lub choroby gruczołu piersiowego a karmienie piersią:</p>
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> a) Niedobór tkanki gruczołowej. b) Karmienie piersią po jednostronnej mastektomii. c) Stan po zabiegach chirurgicznych na piersi. d) Karmienie piersią po operacjach plastycznych piersi (powiększenie piersi, redukcja piersi). <p>8) Karmienie dziecka adoptowanego. Laktacja indukowana.</p> <p>3. Leki w laktacji. Użytki w laktacji (wykład - 3 godz.)</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) Leki w ciąży i laktacji: <ul style="list-style-type: none"> a) Klasyfikacja leków: wg Departamentu Kontroli Żywności i Leków (FDA – <i>Food and Drug Administration</i>) i Hale’a. b) Farmakokinetyka leków stosowanych w laktacji. c) Zasady doboru leków dla matki karmiącej. d) Minimalizacja ekspozycji na leki. e) Leki przeciwwskazane w okresie laktacji. f) Bazy danych o lekach. 2) Aromatoterapia, zioła, homeopatia i suplementy diety stosowane w laktacji. 3) Palenie tytoniu a karmienie piersią. 4) Spożywanie alkoholu a karmienie piersią. 5) Przyjmowanie narkotyków i środków odurzających przez karmiącą. 6) Wpływ zanieczyszczeń środowiska na pokarm kobiecy.
<p>Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje</p>	<p>Staż: Poradnia laktacyjna - 10 godz.; Oddział położniczo-noworodkowy - 8 godz.; Poradnia/gabinet położnej podstawowej opieki zdrowotnej – 6 godz.</p>

6. PROGRAM ZAJĘĆ STAŻOWYCH

6.1. STAŻ: Oddział patologii ciąży; Poradnia położniczo-ginekologiczna

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności edukowania i przygotowania kobiet do karmienia piersią.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

Liczba godzin: 4 godz.

Liczebność grupy: 2–3 osoby

Opiekun stażu: położna mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniająca co najmniej jeden z warunków:

- 1) posiada tytuł zawodowy magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa,
- 2) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego, ginekologiczno-położniczego, opieki przed i okołoporodowej, rodzinnego dla położnych, neonatologicznego.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Badanie i ocena gruczołu piersiowego w aspekcie uwarunkowań anatomicznych utrudniających karmienie piersią oraz wdrożenie adekwatnych działań.
2. Edukowanie ciężarnej w zakresie korzyści, zasad i technik karmienia piersią oraz zapobiegania i radzenia sobie z problemami laktacji.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

6.2. STAŻ: Oddział położniczo-noworodkowy

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności pomagania położnicom w fizjologii laktacji, rozpoznanie i wdrożenie właściwego postępowania w problemach laktacji.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

Liczba godzin: 8 godz.

Liczebność grupy: 2–3 osoby

Opiekun stażu: położna mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniająca co najmniej jeden z warunków:

- 1) posiada tytuł zawodowy magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa,
- 2) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego, ginekologiczno-położniczego, opieki przed i okołoporodowej, rodzinnego dla położnych, neonatologicznego.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Przygotowanie kobiety do karmienia piersią z oceną czynników ryzyka niepowodzenia w laktacji.
2. Kontrola i ocena stanu gruczołu piersiowego położnicy.
3. Ocena anatomii jamy ustnej dziecka oraz funkcji ssania.
4. Ocena prawidłowości przystawiania dziecka do piersi, aktu ssania, efektywności karmienia piersią oraz korygowanie błędów.
5. Edukowanie położnicy w zakresie korzyści, zasad i technik karmienia piersią, obserwacji dziecka przy piersi, wskaźników skutecznego karmienia, właściwego sposobu odżywiania w czasie karmienia piersią oraz zapobiegania i radzenia sobie z problemami laktacji.
6. Prowadzenie dokumentacji kobiety w okresie laktacji.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

6.3. STAŻ: Poradnia laktacyjna

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności w zakresie wspierania, edukowania i doradzania w problemach laktacji.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

Liczba godzin: 10 godz.

Liczebność grupy: 2–3 osoby

Opiekun stażu: położna mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniająca co najmniej jeden z warunków:

- 1) posiada tytuł zawodowy magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa,
- 2) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego, ginekologiczno-położniczego, opieki przed i okołoporodowej, rodzinnego dla położnych, neonatologicznego.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Przeprowadzenie badania fizykalnego matki i dziecka w aspekcie karmienia piersią.
2. Ocena aktu ssania, wskaźników skutecznego karmienia oraz korygowanie błędów.
3. Motywowanie matki i rodziny oraz udzielenie wsparcia emocjonalnego i informacyjnego kobiecie karmiącej piersią.
4. Edukowanie matki w zakresie korzyści, zasad i technik karmienia piersią, obserwacji dziecka przy piersi, wskaźników skutecznego karmienia, właściwego sposobu odżywiania oraz zapobiegania i radzenia sobie z problemami laktacji.
5. Prowadzenie dokumentacji kobiety w okresie laktacji oraz dziecka karmionego piersią.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

6.4. STAŻ: Poradnia/gabinet położnej podstawowej opieki zdrowotnej

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności pomagania kobietom w warunkach domowych w fizjologii i patologii laktacji oraz rozpoznanie i wdrożenie właściwego postępowania w problemach laktacji.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

- Liczba godzin: 6 godz.
Liczebność grupy: 1-2 osoby
Opiekun stażu: położna mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniająca co najmniej jeden z warunków:
- 1) posiada tytuł zawodowy magistra położnictwa lub magistra pielęgniarstwa,
 - 2) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego, ginekologiczno-położniczego, opieki przed i okołoporodowej, rodzinnego dla położnych, neonatologicznego.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Przeprowadzenie badania fizykalnego matki i dziecka w aspekcie karmienia piersią.
2. Analiza czynników ryzyka niepowodzenia w laktacji i podejmowanie działań prewencyjnych.
3. Ocena aktu ssania, efektywności karmienia piersią, wskaźników skutecznego karmienia oraz korygowanie błędów.
4. Edukowanie kobiety w zakresie korzyści, zasad i technik karmienia piersią, właściwego sposobu odżywiania w czasie karmienia piersią oraz zapobiegania i radzenia sobie z problemami laktacji.
5. Dokumentowanie świadczeń w dokumentacji położnej POZ zgodnie z postawioną diagnozą.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

7. WYKAZ ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH, DO KTÓRYCH JEST UPRAWNIONA POŁOŻNA PO UKOŃCZENIU KURSU SPECJALISTYCZNEGO *EDUKACJA I WSPARCIE KOBIETY W OKRESIE LAKTACJI*

1. Prowadzenie edukacji w zakresie laktacji oraz przygotowanie kobiety do karmienia piersią przez edukatora ds. laktacji.
2. Ocena aktu ssania piersi przez dziecko z uwzględnieniem budowy i motoryki jamy ustnej dziecka, w tym ocena wędzidełka języka oraz podjęcie właściwych działań.
3. Ocena i korygowanie techniki karmienia piersią dziecka.
4. Udzielanie porad laktacyjnych przez edukatora ds. laktacji.

8. WYKAZ LITERATURY PODSTAWOWEJ I UZUPEŁNIAJĄCEJ OBOWIAZUJĄCEJ DO ZALICZENIA KURSU SPECJALISTYCZNEGO EDUKACJA I WSPRACIE KOBIETY W OKRESIE LAKTACJI:

Literatura podstawowa:

1. Nehring-Gugulska M., Żukowska-Rubik M., Pietkiewicz A. (red.): Karmienie piersią w teorii i praktyce. Wyd. Medycyna Praktyczna, Kraków 2017.
2. Iwanowicz-Palus G., Bień A. (red.): Edukacja przedporodowa. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2020.
3. Michalak E.: Pokonaj laktoterroryzm. 5 kroków do udanego karmienia piersią. Wydawnictwo Self-Publishing, Konin 2018.
4. Karpienia M.: Karmienie piersią. Wydawnictwo Natuli, Szczecin 2020.
5. Muss K.: Karmienie piersią - poradnictwo i promocja. Wyd. II polskie pod red. Elżbiety Lech. Wydawnictwo MedPharm Polska, Wrocław 2011.

Literatura uzupełniająca:

1. Bazy danych o lekach.
2. Helwich E. (red.): Program wczesnej stymulacji laktacji dla ośrodków neonatologicznych i położniczych III poziomu referencyjnego. Standardy Medyczne/Pediatrics, 2014, T. 11.
3. Bernatowicz-Łojko U., Nehring-Gugulska M., Olejnik-Królak B.: Uzasadnione medycznie przeciwwskazania do karmienia piersią/pokarmem kobiecym oraz wskazania do stosowania substytutów mleka kobiecego. w: *Standard wczesnej stymulacji laktacji. Załącznik 11* (red. E. Helwich, M. Wilińska). Standardy Medyczne, 2014, tom 11, nr 1.

Akty prawne i dokumenty odzwierciedlające aktualny stan prawny:

1. Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarzy i położnej.
2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie Standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej.
3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 września 2010 r. w sprawie środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego.
4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej.
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego.
6. Agostini C., Braegger C., Decsi T., i wsp: Breast-feeding: a commentary by the ESPGHAN Committee on Nutrition. ESPGHAN Committee on Nutrition. *Journal of Pediatric Gastroenterology and Nutrition* 2009, 49, 112-125. Wersja polska: Karmienie piersią - stanowisko Komitetu Żywienia ESPGHAN.
7. Agostini C., Decsi T., Fewtrell M., et al.: Complementary feeding: a commentary by the ESPGHAN Committee on Nutrition. *Journal of Pediatric Gastroenterology and Nutrition*, 2008, 46, 99-110.
8. American Academy of Pediatrics. Section on Breastfeeding: Breastfeeding and the use of human milk. *Pediatrics*, 2012, 129, 827-41.
9. Borszewska-Kornacka M.K., Rachtan-Janicka J., Wesołowska A., et al.: Stanowisko Grupy Ekspertów w sprawie zaleceń żywieniowych dla kobiet w okresie laktacji. *Standardy Medyczne/Pediatrics*, 2013, 10, 265-279.

10. Cattaneo A., Garofolo B., Macaluso A., et al.: Infant and young child feeding: standard recommendations for European Union. European Commission, Directorate Public Health and Risk Assessment, Luxemburg 2006. Opracowanie polskie: Mikiel-Kostyra K: Żywienie niemowląt i małych dzieci: standardy postępowania dla Unii Europejskiej 2006.
11. Deklaracja Innocenti – o ochronie, propagowaniu i wspieraniu karmienia piersią. Federacja Konsumentów, Warszawa 1998.
12. Fewtrell M., Bronsky J., Campoy C., et al.: Complementary Feeding: A Position Paper by the European Society for Paediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition (ESPGHAN) Committee on Nutrition. *Journal of Pediatric Gastroenterology and Nutrition*, 2017, 64, 119-132.
13. Komisja Europejska, Dyrektoriat Zdrowia Publicznego i Oceny Ryzyka: Ochrona, propagowanie i wspieranie karmienia piersią w Europie: wzorzec działania. http://europa.eu.int/comm/health/ph_projects/2002/promotion/promotion_2002_18_en.htm
14. ONZ: Konwencja o Prawach Dziecka. Polski Komitet UNICEF, Warszawa 1992.
15. Szajewska H., Horvath A., Rybak A., Socha P.: Karmienie piersią. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii, Hepatologii i Żywienia Dzieci. *Standardy Medyczne/ Pediatria*, 2016, 13, 9-24.
16. Szajewska H., Socha P., Horvath A., Rybak A., Dobrzańska A., Borszewska-Kornacka M.K., Chybicka A., Czerwionka-Szafarska M., Gajewska D., Helwich E., Książyk J., Mojska H., Stolarczyk A., Weker H.: Zasady żywienia zdrowych niemowląt. Zalecenia Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii, Hepatologii i Żywienia Dzieci. *Standardy Medyczne/ Pediatria*, 2014, 11, 321-338.
17. UNICEF, WHO: Protecting, Promoting and Supporting Breast-feeding: The special role of Maternity Services. A Joint WHO/UNICEF Statement. WHO/UNICEF, Geneva 1989.
18. World Health Organization, UNICEF: Implementation guidance. Protecting, promoting and supporting breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services: the revised Baby-Friendly Hospital Initiative. World Health Organization, Geneva 2018.
19. World Health Organization, United Nations Children’s Fund (UNICEF): Acceptable medical reasons for use of breast-milk substitutes w: BFHI, revised, updated and expanded for integrated ca-re. World Health Organization, Geneva 2009, Sec1. The global criteria for the BFHI. (WHO/NMH/NHD/09.01 WHO/FCH/CAH/09.01) www.who.int/nutrition/publications/infantfeeding/WHO_NMH_NHD_09.01/en/17World
20. World Health Organization: Guideline. Protecting, promoting and supporting breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services. World Health Organization, Geneva 2017.
21. World Health Organization European Region: Feeding and nutrition of infants and young children. Guidelines for the WHO European Region, with emphasis on the former Soviet countries. World Health Organization, Geneva 2000, 2003.
22. World Health Organization, United Nations Children’s Fund (UNICEF): Protecting, promoting and supporting breastfeeding: The baby-friendly hospital initiative for small, sick and preterm newborns. World Health Organization, Geneva 2020.
23. World Health Organization: Guidance on ending the inappropriate promotion of foods for infants and young children. Implementation manual. World Health Organization, Geneva 2017. <http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/260137/1/9789241513470-eng.pdf?ua=1>
24. World Health Organization: WHA 34.22. International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes. World Health Organization, Geneva 1981.
25. World Health Organization: *WHO global strategy for infant feeding*. WHA 55/2002/REC/1 Annex 2. World Health Organization, Geneva 2002.